

Introducció

Aquest text –un opuscle, més que no pas un llibre–, no té cap pretensió altra que la de ser com, diguem-ne, uns apunts de lectures, un resum d'alguns fets rellevants a consideració del parer del seu autor –espigolats d'aquí i d'allà amb major o menor fortuna–, del que ha estat passant, passa (i potser passarà) a Catalunya.

No hi ha, doncs, en aquest text, cap contribució especial ni de recerca ni acadèmica. L'autor no té pas prou pedigrí per aspirar a res de particular, mínimament notable, encara menys quan cada dia que passa resta meravellat en veure com certament hi ha tantes i tantes persones que acumulen una ingent quantitat de saviesa i de coneixement universal, persones que saben multitud de coses i que, per tant, podrien opinar, cloure i orientar millor en el seu lloc.

L'autor coneix les seves limitacions i que mai arribarà a copsar i a relacionar tot el que podria desitjar. Sigui però –dit de passada–, que l'autor també queda sorprès alhora de la ingent quantitat de ximpleria i d'ignorància existent, resultat de la manca d'educació i d'interès per la cultura (que de tot hi ha a la vinya del Senyor). Entre el blanc i el negre, el color del mig encara hi pot dir la seva. Això justifica l'atreviment d'aquest text.

El lector pacient només trobarà, en conseqüència, un relat senzill amb un cert tipus de fil conductor expositiu aparellat –com ja s'ha dit– amb el tarannà de l'autor. No podia ser d'altra manera. Per a alguns podrà ser una exposició esbiaixada. Per què no? Qui ho podrà dir exactament? La veritat i, en certs moments la veritat històrica, és molt difícil de coure i emplatat. Per l'autor,

el seu relat és, naturalment, la seva veritat, i li serveix.

Es tracta, doncs, d'un text al servei d'unes modestes reflexions que no volen ser concloents ni tenir caràcter absolut. És més aviat com un pensament per quedar, per anar fent i per compartir amb qui el vulgui llegir i considerar. No s'hi ressalta en especial cap naufragi ni cap confabulació. No s'ha escrit per molestar ni per agradar.

És notori que el “problema catalán” (més que no pas la qüestió catalana) ve, per a l'imaginari espanyol, de molt lluny, i que arreglar-lo en quatre dies no serà possible de cap de les maneres.

Oriental-lo una vegada més de nou potser podrà ser si tenim paciència, esperança i confiança amb nosaltres mateixos. És a dir, si perseverem en les nostres conviccions. L'*operació diàleg*, sigui la que sigui, sempre serà costosa quan les mentalitats estan allunyades i quan la voluntat d'escoltar i de comprendre no és excessiva. Però el “problema catalán” caldria arreglar-lo d'una vegada (ben arreglat) i, en aquest sentit, qualsevol reflexió és un granet de sorra per a la convivència.

En aquest opuscle, per la seva pròpia limitació, no hi és pas, ni de bon tros, tot el que potser s'hi hauria d'escriure i considerar. Ni tan sols hi deu ser tot allò que hauria de ser el més rellevant. Ara bé, què més es pot esperar de les cavil·lacions d'un home corrent? No res més del que hi ha.

De fet, per no haver-hi, no hi ha més que quatre capítols: un primer, que parla de l'orgull patri desmesurat d'alguns espanyols que sembla tenir-los com tenellats i que inclou un recull de pinzellades complementàries de caràcter

historiogràfic, per a algunes de les quals fóra bo receptor humilitat; un segon, que vol deixar només constància, – un registre, avui com ahir, del després de la guerra civil–, de l’actitud sempre repressiva dels governs espanyols envers tot el que faci tuf de Catalunya; un tercer capítol, escrit per cenyir una mica el sidral que representa el context en el qual estem immersos; un quart, escrit per deixar encara un altre registre de l’actitud d’alguns mitjans de comunicació en la defensa extrema dels seus interessos i dels interessos dels seus benefactors polítics, a costa de sacrificar el que calgui, ja sigui la veritat, l’objectivitat, la professionalitat o la convivència social i, finalment i en cinquè lloc, les *cavil·lacions*, que no crec que serveixin per a massa cosa, perquè ja es conegut que les cavil·lacions són només això: cavil·lacions, pensaments que hom té...

Qui escriu aquestes ratlles sempre ha estat més aviat un pèl ingenu, havent esmerçat –a costa de la família i dels amics–, catorze anys en la política municipal (vuit dels quals com a regidor d’urbanisme) pensant sempre que la Política s’escrivia amb majúscula, que era un servei a la comunitat, i que els oponents eren companys de viatge que tenien un concepte diferent d’algunes coses, però que sempre calia respectar i, en el respecte, cercar els punts de convergència.

Ara, no. Ara, dir allò que hom pensa, ja no s’estila. Potser no s’ha estilat mai, per dir-ho d’alguna manera, i jo ni me n’havia adonat. Tant és. Les coses, cert, canvien amb el pas del temps, i amb les circumstàncies principalment. Ara tot és diferent, i les sortides de to – quan no l’insult i la grolleria–, són en el debat polític el que predomina. La política s’escriu en minúscula. Allò

que cal, ara per ara, és anar de “duro” per la vida de la política, sovint havent perdut el nord.

Al final, tant pel punt d'ingenuïtat que he expressat respecte de la meva persona, com per la major o menor experiència, se m'imposa ja un estat de viure, una certa manera de fer, en què tant ho puc esperar tot amb ganes de gaudir-ho amb immensa joia com no esperar-ne res. Cadascú és com és.

Espero que l'opuscle us agradi. Vull agrair a alguns amics i a algunes amigues –al Quico, a la Magda, al Francesc, a la Dolors i al Jaume, a la Tat i al Jordi, al Pep, i a l'altre Jaume (de Sant Cugat), la lectura, la revisió i les recomanacions que m'han fet arribar per millorar-ne el contingut. Molt en particular, agrair la paciència de l'Albert, que ha corregit l'ortografia i que, com a lingüista i bon mestre de llengua catalana, sovint em corregeix amb vehemència perquè de mica en mica millori els meus coneixements de l'idioma.

Sense oblidar l'acompanyament en l'edició de la Comunitat Minera Olesana (que enguany celebra els 150 de la seva fundació) i d'OlesaAteneu que amb aquest opuscle continua la seva col·lecció de publicacions escrites.

La pàtria

Tenia tretze anys i no em vaig poder examinar del segon curs del batxillerat elemental. Un malaurat accident a l'ull dret va fer que la convalescència de diverses intervencions quirúrgiques necessàries per intentar salvar la visió no ho permetessin. I el desconsol que aleshores vaig tenir en veure, al començar el curs, com havia de romandre una altra vegada a segon mentre els meus amics de sempre m'abandonaven cap a tercer va ser tan gran, que la meva família, amb la meva àvia Hermínia – que era la que manava– al davant (d'acord amb el pare rector del col·legi de les "Escuelas Pías de Tarrasa"), va decidir que podria fer dos cursos en un: és a dir, que continuaria amb els meus vells amics de sempre i el juny vinent m'examinaria "oficial" del segon curs i al setembre "per lliure" del tercer.

Quan després no es va poder acomplir el seguici desitjat amb la meva tropa per absència de bones avaluacions acadèmiques, vaig haver de comprendre i acceptar, davant l'evidència de l'intent fallit, que potser fora un millor benefici comptar, a partir d'aleshores, amb dues tropes, és a dir, amb amics en els dos cursos: els que ja marxaven al davant i els que ja em venien, al darrere. Encara avui en conservo de tot arreu, sortosament.

En efecte, després d'aprovar oficialment el segon curs al juny amb un 6,3 de mitjana (que no estava pas gens malament tot i que tampoc era per tirar coets), al setembre d'aquell any de 1957 m'examinava per lliure a l'Institut Jaime Balmes, on era inscrit el col·legi dels Pares Escolapis de Terrassa.

Fer constar que, si avui en dia jo fos un polític important

(que no ha estat el cas, ni ho és, ni ho serà), les meves notes d'aquell examen estarien publicades arreu per l'oposició, com a prova fefaent del meu grau de mediocritat (o fins i tot, pitjor) i seria un personatge absolutament reprovat.

Cal considerar que la millor nota de tot aquell examen fou la de llatí: un 6 (mai he sabut com i per què va ser un 6 i no una avaluació inferior, atès que el llatí no era pas una matèria que m'entusiasmés i de la qual no m'ha quedat ni un borrall)¹; la segona nota, un 5, fou per a l'assignatura de Dibuix (tampoc mai he sabut per què una nota tan escassa, atès que sempre he tingut més aviat una bona traça per la cosa artística, encara que m'hi he dedicat poc). A partir d'aquí tot va ser ja un suspens rere l'altre: un 3 per a la Religió, un 2 per a la Llengua espanyola i literatura (i també per l'Idioma, el francès), un 1 per a la Història i –com a cireretes–, dos zeros: un per a la Física i Química (no vaig encertar la identificació de cap dels minerals presents en una safata), i un per a la “Formación del Espiritu Nacional” (de Matemàtiques no figura nota al “Libro de Calificación Escolar”: qui sap a hores d'ara si no vaig fugir més que esvalotat a la vista de l'estrip que s'intuïa!).

O sia, clarament, un maleït èxit, vaja! I dir que ve al cas l'anècdota que explico per les circumstàncies singulars que sempre he recordat al voltant de l'assignatura de la “Formación”.

1 Avui, sortosament, sembla que el llatí torna a despuntar i ens deia un bon amic -en oportunitat d'una visita a Sant Víctor de Dòrria- que quan els seus col·legues finesos venen de congrés a Barcelona es fan creus de per què (com és normal al seu país) els cambriers no parlaven llatí. Sempre hi ha espais per millorar, arreu i en tot.

De fet, l'assignatura de la "Formación" va ser el primer cara a cara amb la realitat del tribunal escolar. Devien ser les 9 o més aviat les 10 del matí. Tres persones, serioses (homes, per descomptat) assegudes en cadires dalt d'una tarima darrere una taula llarga: una al centre, amb cara de pocs amics i bigoti fi i retallat, interpellant l'alumne; una altra a la dreta, sucant amb els seus dits uns terrossos de sucre en una tassa de cafè (un rere l'altre!) i l'última, a l'esquerra, netejant-se amb les ungles dels dits de la mà dreta els de la mà esquerra.

—A ver, dígame —em diu el del centre—. ¿Cual es la definición de *patria*?

—Pues verá, señor —vaig dir— se corresponde con el lugar donde hemos nacido y donde crecemos y...

—¿Y...?

—...

—Escucha bien, muchacho, y no lo olvides: “la patria es la unidad de destino en lo universal”. Puedes retirarte.

Certament, no ho he oblidat mai més. Fou el primer i últim zero de la meva vida. Perquè de zeros, és ben cert, mai més n'hi ha hagut cap.

De fet, tampoc anava tan errat en la meva contesta, atès que al cap i a la fi el diccionari de la Real Acadèmia Española (DRAE) diu de la següent manera en la primera accepció del mot: “1. f. Tierra natal o adoptiva ordenada como nación, a la que se siente ligado el ser humano por vínculos jurídicos, históricos y afectivos,” i en la segona: “2. f. Lugar, ciudad o país en que se ha nacido.”

Però el senyor malcarat del bigoti fi i retallat va preferir que retingués millor la definició del programa polític de la Falange Española i de las JONS² redactat per Ramiro Ledesma Ramos el 30 de novembre del 1934, que distribuïa, en sis títols o apartats, els vint-i-set punts articulats³ del pensament de José Antonio Primo de Rivera.

Del títol primer, en reproduïxo tot seguit els tres punts de capçalera.

Titulo I - Nación. Unidad. Imperio.

Punto 1. Creemos en la suprema realidad de España. Fortalecerla, elevarla y engrandecerla es la apremiante tarea colectiva de todos los españoles. A la realización de esta tarea habrán de plegarse inexorablemente los intereses de los individuos, de los grupos y de las clases.

Punto 2. España es una unidad de destino en lo universal. Toda conspiración contra esa unidad es repulsiva. Todo separatismo es un crimen que no perdonaremos.

Punto 3. Tenemos voluntad de Imperio. Afirmanos que la plenitud histórica de España es el Imperio. Reclamamos para España un puesto preeminente en

2 A l'enllaç

<<https://www.heraldicahispanica.com/XXVIpuntos.htm>> hom pot consultar el text complet del programa.

3 Sembla ser, diuen els entesos, que, en principi, es van elegir vint-i-set punts en ordre al significat que l'emperador romà d'origen espanyol –sevillà per més concreció– Marc Ulpi Trajà, va manar establir en els vint-i-set relleus legislatius que figuren a l'Arc de Benevent, en l'últim tram de la via Apia, a Roma.

Europa. No soportamos ni el aislamiento internacional ni la mediatización extranjera.

Aquí deixo, doncs, el registre d'aquestes píndoles tan sucoses de fa més de vuitanta anys per a una reflexió personal (sense voluntat, però, que ningú s'hi atabali massa, que no paga la pena).

En tot cas, afegir només que és clara la idea d'una Espanya entesa com una realitat suprema i única, amb voluntat imperial (dit molt seriosament). I que, en conseqüència, qualsevol actuació relativa a una potencial secessió és, literalment repulsiva. I un crim que mai podrà merèixer perdó. Aquesta conceptualització tan arnada és avui encara probablement compartida per força persones que enyoren el passat.

Aquí es troba una bona part del fons de la qüestió que ha permès obviar el diàleg d'Espanya amb Catalunya i que ha negat qualsevol altra possible realitat d'Espanya. Una roca sobre la qual –tot i ser al segle XXI–, no ha pogut penetrar l'independentisme en forma de raó assossegada ni en forma de cap racionalitat argumental, perquè, en el fons, el material granític que la conforma ve empeltat per l'orgull ferit de no ser avui imperi ni tenir prestigi preeminent. En una paraula, en la pràctica i en aquest sentit –en el concurs de les nacions–, comptar per ser un no-res.

Una roca contra la qual els polítics catalans que orientaren i manaren l'anomenat procés d'ençà de l'any 2012, s'hi estavellaren estrepitosament en confiar que els temps haurien fet evolucionar les mentalitats de tal manera que podien ser possibles altres potencials comprensions de la realitat a Catalunya. Pensar això d'Espanya –com s'ha vist–, ha estat una ingenuïtat.

Pretendre amenaçar una quasi sacrosanta “unitat” (com s’ha fet veure) que a més de fictícia (fa la impressió que seria considerada com un concepte accessori no fonamental per gran quantitat de gent corrent dins el mateix estat espanyol, si els fos permès manifestar-se sincerament i no haguessin estat influenciades) no és ni corresposta ni assumida intel·lectualment, és però –per a les elits dels governs d’ençà de la democràcia–, un crim que no pot tenir cap perdó.

Formalment d’esquerres o de dretes, transcorregut el temps i els esdeveniments necessaris com per haver fet caure les caretes, es pot entendre que són i han estat absolutament *tots* els mandataris dels governs espanyols sense exclusions en tot el període d’ençà de la mort del dictador Franco, assimilables a uns personatges imbuïts –potser sense que ni ells mateixos en fossin conscients– d’un empelt de franquisme, com si haguessin estat hereus sense fissures de la doctrina joseantoniana expressada al Títol I de la doctrina de la Falange. I a més, el procés els ha tapat la vergonyosa corrupció, molt més accentuada i escampada –per descomptat si hi valen les comparances–, que la que també s’ha tapat a Catalunya sovint amb la senyera.